

ANTI-PESTPROTOCOL

KC De Wiekslag
Veurste Rou 4
9697 RZ Blijham
Brinnummer: 11UZ
obsdewiekslag@sooog.nl
www.obsdewiekslag.nl

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Begripsomschrijvingen	3
2.1 Het gepeste kind	3
2.2 De pesters	4
2.3 De assistenten	4
2.4 Ouders	5
2.5 De verschillende rollen-benamingen	5
2.6 Online pesten	6
3. Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten	6
3.1 Bij het gepeste kind	6
3.2 Bij de pester	6
3.3 Bij de ouders	7
4. Uitgangspunten bij dit anti-pestprotocol	7
5. Borgen	7
Bijlage 1	Anti-pestprotocol KC De Wiekslag Preventieve maatregelen Repressieve maatregelen
Bijlage 2	Kwink 21-Eeuwse vaardigheden

1. Inleiding

KC De Wiekslag wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen.

Een goed anti-pestprotocol geeft leerlingen, leraren en ouders duidelijkheid over hoe pesten wordt voorkomen en hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt. Door het protocol te volgen ontstaat een samenwerking tussen alle betrokkenen: leraar, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders.

Met dit anti-pestprotocol willen we als school laten zien, aan ouders en leerlingen, dat wij pesten serieus nemen, hoe wij pesten proberen te voorkomen en aanpakken. Direct optreden tegen pesten geeft een duidelijk signaal af aan leerlingen dat pesten op school niet wordt getolereerd. Dit heeft als positief bij effect dat de veiligheidsbeleving van leerlingen zal toenemen.

Natuurlijk is het beter om het pesten te voorkomen door het scheppen van een goed pedagogisch klimaat en daar gaat dan ook in eerste instantie de aandacht naar uit. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door duidelijke regels aan te bieden en deze te onderhouden.

Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle kinderen met elkaar moeten leren omgaan.

Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een kind in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest. Dan kan een kind zodanig in de knoop komen met zijn schoolomgeving, dat de regels van de school niet meer voldoende veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbreken. In een degelijk geval is het van groot belang dat de leerkracht onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Voor het team van KC De Wiekslag is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie.

Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen (zowel de pesters, gepeste kinderen als assistenten) duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Onze veiligheidscoördinator/anti-pestcoördinator is Hinke van der Molen.

2. Begripsomschrijvingen

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan ook net zo goed gaan om echt pestgedrag.

We spreken over **plagen** wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die later in hun leven van pas komt bij conflicthantering.

We spreken van **pesten** als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Pesten is een vorm van agressief gedrag waarbij één persoon of een groep een ander pijn probeert te doen. Vaak gebeurt dit voor een langere periode (stelselmatig) en het is meestal gericht op één persoon. Ook is er vaak sprake van machtsongelijkheid. Dat betekent dat de pester bijvoorbeeld fysiek sterker is of een betere sociale positie heeft in de groep. Er bestaan verschillende vormen van pesten. Fysiek pesten is de meest zichtbare vorm van pesten. Maar pesten kan ook verbaal zijn (uitschelden, roddelen), relationeel (buitensluiten), materieel (spullen kapot maken, verstoppen) of online. Bij dit echte pestgedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdeling terug bij een aantal betrokkenen (zie hieronder).

2.1 Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit.

Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid wordt verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp van de leerkracht zeker niet uitkomt.

Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

2.2 De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterksten uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee bij het gedrag naar een slachtoffer. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer.

De zwijgende meerderheid en potentiële assistenten krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en gepeste. Dit komt ook aan de orde bij Kwink, onze methode voor Sociaal Emotioneel Leren (zie bijlage 2). Het meeste rendement haal je uit het confronteren van de assistenten van hun gedrag.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

2.3 De assistenten

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde 'assistenten'. Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt, of er zijn kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een assistent is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat assistenten stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie. Vooral meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever gaan meepesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en

verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht.

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name assistenten verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Assistenten horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien. Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven vervullen dus een belangrijke rol.

2.4 Ouders

Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij dit onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder wil maar één ding en dat is dat het pestgedrag onmiddellijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden.

Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of klas.

2.5 De verschillende rollen-benamingen

Naast de pester en de gepeste zijn er ook anderen betrokken, die een bepaalde rol innemen en daarmee invloed hebben op het pestgedrag.

1. Slachtoffer: degene die wordt gepest.
2. Pester: degene die begint met pesten.
3. Assistent: degene die niet zelf begint met pesten, maar gaat meedoen zodra iemand anders begonnen is. De assistent helpt de pester.
4. Versterker: degene die niet zelf pest, maar wel lacht om de pester of het aanmoedigt. De versterker geeft de pester het gevoel dat het pesten leuk of grappig is.
5. Verdediger: degene die het slachtoffer helpt, bijvoorbeeld door te zeggen dat de pester moet ophouden of door het pesten bij de leraar te rapporteren.
6. Buitenstaander: degene die meestal wel weet dat er gepest wordt, maar zich er niet mee bemoeit. Dit kan het slachtoffer het gevoel geven dat de buitenstaander het niet zo erg vindt dat er gepest wordt. Daarnaast kan de pester het gevoel krijgen dat dit pestgedrag acceptabel is.

Deze rollen staan niet het hele schooljaar vast, maar kunnen per situatie of gedurende het schooljaar kunnen veranderen.

2.6 Online pesten

Veel pestgedrag tussen leerlingen speelt zich online af op bijvoorbeeld sociale media. Bij online-pesting oftewel cyberpesten, gaat het om onder meer buitensluiten op sociale media, nare berichten sturen, nare reacties, bedreigen, afpersen, nep-accounts maken, het verspreiden van ongewenst beeldmateriaal en shame-sexting.

Het online-pesting komt vooral voor bij jongeren maar speelt zich ook al af op de basisschool. In groep 7 en groep 8 is vrijwel 100% van de leerlingen actief op sociale media. Online pesting staat vaak niet op zichzelf. In de meeste gevallen is het een verlengstuk van ander pestgedrag. Ondanks dat online pesting vaak buiten schooltijd gebeurt heeft het directe invloed op de veiligheid in de klas.

3 Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten

3.1 Bij het gepeste kind

Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor kinderen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als represaille kan er in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

3.2 Bij de pester

De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd, en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen. Daarnaast is het goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp te roepen. Dit is vergelijkbaar met het niet te hulp schieten bij het verdrinken van mensen, waar een menigte bij aanwezig is.

Ook zijn er altijd kinderen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Zie zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag, waar gepeste kinderen erg veel last van ondervinden.

3.3 Bij de ouders

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van assistent of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoen van conflictsituaties tussen groepen kinderen, zorgt ervoor dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag. Een goede samenwerking tussen ouders en leerkrachten helpt bij het stoppen van pesten in de klas.

4 Uitgangspunten bij het anti-pestprotocol van KC De Wiekslag

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op onze school zowel voor de leerkrachten als de ouders, de kinderen, de gepeste kinderen, de pesters en de 'zwijgende' groep kinderen.
2. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.
3. Leerkrachten, onderwijsassistenten en leraarondersteuners moeten tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt, moeten leerkrachten, onderwijsassistenten en leraarondersteuners duidelijk stelling innemen en actie ondernemen tegen dit gedrag. De verantwoordelijkheid blijft te allen tijde liggen bij de leerkrachten.
4. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit (zie bijlage 1).

Aanvullende uitgangspunten/tips om pesten in de klas te voorkomen

1. Neem de tijd voor de groepsvorming en leer elkaar kennen.
2. Creëer een warme band met je leerlingen.
3. Stel een positieve groepsnorm, leef deze voor en zorg dat je deze bewaakt.
4. Houd de dynamiek van de groep continu in de gaten.
5. Houd goed contact met ouders/verzorgers

(Bron: Schoolenveiligheid.nl)

6. Borging

Het pestbeleid staat structureel een keer per schooljaar op de agenda van de teamvergadering. In de schoolgids staat in het kort vermeld hoe wij op school omgaan met pesten. Het thema komt regelmatig aan de orde tijdens de lessen Kwink (zie bijlage 2).

Bijlage 1 Anti-pestprotocol van KC De Wiekslag

Het anti-pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken.

KC De Wiekslag wil voor alle kinderen die de school bezoeken een veilige school zijn. Dit betekent dat de school expliciet stelling neemt tegen pestgedrag en concrete maatregelen voorstelt bij voorkomend pestgedrag. Het gaat om de volgende maatregelen:

Preventieve maatregelen

De leerkracht bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken en regels in de klas als normaal gebruikelijk aan het begin van het schooljaar. In alle groepen is er van de zomer- tot de herfstvakantie aandacht voor de 'Gouden weken' en de 'Groene spelen'. Er is aandacht voor groepsvorming en om elkaar beter te leren kennen. Het onderling plagen en pesten wordt benoemd en besproken. In alle groepen van de school worden de regels van het pestprotocol expliciet besproken. Indien de leerkracht aanleiding daar toe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek.

Repressieve maatregelen

* Als er sprake is van pestgedrag op het speelplein van de school, wordt dit gesignaleerd door de pleindienst.

* Als er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken kinderen besproken door de leerkracht van het kind. Hier worden aantekeningen van gemaakt. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als het gepeste kind.

* Als er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders van de pester, in het bijzijn van de pester, op de hoogte gebracht van de ongewenste gebeurtenissen op school, middels een gesprek op school. De afspraken met de pester worden uitdrukkelijk doorgesproken en vastgelegd in het leerlingvolgsysteem. Zo mogelijk schuift de veiligheidscoördinator/intern begeleider bij dit gesprek aan. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld, gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Na enige tijd volgt er contact over het verloop (stand van zaken).

De directie van de school wordt uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders en kan de gemaakte afspraken terugvinden in het leerlingvolgsysteem (ParnasSsys), onder notities > Sociale veiligheid.

* Als het probleem zich toch blijft herhalen meldt de leerkracht dit gedrag aan de directie van de school. Zij overhandigt de directie een gedocumenteerd protocol met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken

en de vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken.

* De directie roept de ouders op school voor een gesprek. Ook het kind kan in de eerste directiegesprek betrokken worden. De directie gaat uit van het opgebouwde dossier van de leerkracht/veiligheidscoördinator en vult dit dossier verder aan met het verloop van de gebeurtenissen. Vervolgens kan er eventueel verwezen worden naar het maatschappelijk zorgsysteem, zoals de GGD, maatschappelijk werk (Steunstee) waar een gesprek mee aangevraagd kan worden.

*Als het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouder(s) van het kind werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken kan de directie van de school overgaan tot bijzondere maatregelen, die beschreven staan in het protocol time-out, verwijdering en schorsing.

Bijlage 2 Kwink

21^e Eeuwse vaardigheden

Welke vaardigheden hebben kinderen nodig om goed te kunnen participeren in de 21^e eeuw? Deze vraag is, in opdracht van het ministerie van OCW, beantwoord door de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO). Bovendien heeft de SLO een quickscan ontwikkeld voor scholen die snel een beeld geeft van de mate waarin er in het curriculum aandacht wordt besteedt aan 21^e eeuwse vaardigheden: creativiteit, kritisch denken, probleemoplossend denken, communiceren, samenwerken, sociale en culturele vaardigheden, digitale geletterdheid, zelfregulering.

Die vaardigheden sluiten ook aan bij de vijf competenties in Kwink voor sociaal-emotioneel leren.

- Besef hebben van jezelf
- Besef hebben van een ander
- Keuzes kunnen maken
- Zelfmanagement
- Relaties kunnen hanteren

Digitale geletterdheid lijkt de vreemde eend in de bijt, maar Kwink werkt ook aan mediawijsheid van kinderen. De vaardigheid 'zelfregulering' gaat over het realiseren van doelgericht en passend gedrag, één van de hoofddoelen van Kwink.

Kwink is een online methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL), inclusief burgerschap en mediawijsheid. Het is een methode voor groep 1 t/m 8 van het primair onderwijs. Kwink biedt een doordacht SEL-programma, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten. Praktisch, leuk en altijd actueel. Gericht op preventie (van bijvoorbeeld pesten op school) en de kracht van een veilige groep. Het sluit goed aan bij de principes van PBS (Positive Behaviour Support).

Kwink is de naam van de methode, maar ook van een digitale wereld met dieren die op mensen lijken. Zij beleven in filmpjes dingen die kinderen ook kunnen beleven. Gevolg? Herkenning en identificatie. Iedere les heeft een 'Kwink van de week'. Dat is een heldere leertip die de sfeer in de groep bevordert, gedragsproblematiek waaronder pesten op school voorkomt en zo het pedagogisch klimaat verbetert. Middels de ouder-app Social-Schools brengen we ouders ook op de hoogte van de 'Kwink van de week'.

* Kwink bestaat uit lessen voor de onderbouw, middenbouw en bovenbouw.

* De winst van de les is de transitie: het toepassen van het geleerde buiten de kaders van de les sociaal-emotioneel leren.

* Ieder jaar nieuwe lessen. Voordeel: altijd actueel. Blijvende aansluiting bij de leefwereld van de kinderen en eisen van de inspectie.

* Met aparte lessen burgerschap, sociale integratie en mediawijsheid.